

LBRIS

We know
books

ROMULUS CIOFLEC

SUB SOARELE POLAR

Impresii și peripeții din voiajul
unor salvați de la naufragiu
de spărgătorul Krasin

Ediția a doua, adnotată de autor

Ediție îngrijită de
Gabriela Corodeanu și Luminița Cornea

Cu o postfață de Luminița Cornea

E I K O N

București, 2024

Notă asupra ediției	5
Îmbarcarea – Pe Elba spre larg.....	7
Viața pe vapor	13
Skagerrak.....	18
Pe bulevardele de apă. Insule și fiorduri	23
Bergen.....	27
Pe bulevardele coastei. Romsdal – Molde.....	31
Cercul polar.....	40
Între lumină și întuneric	46
Tromsö	49
Muntele păsărilor. Capul Nord.....	55
În singurătatea mării polare. Furtună.....	60
Drum greu de neguri. Un mort pe bord.	65
Spitzberg. În luptă cu sloiurile	70
Avariat, Monte Cervantes caută un refugiu	76
În Recherche-Bai. Pe unde au mai fost, au murit oameni și e pustiu. Monte Cervantes se apleacă și cere ajutor	81
Neliniște, agitație și cenzură la bord. Krasin își anunță plecarea într-ajutor	87
În Recherche-Bay cu <i>Krasin</i>	92
Dezacordul comandelor, lupta scafandrilor și viața celorlalți.....	103
Pe înălțimile iernii veșnice. Caravana negurii.....	111
Adevărul în cazul lui <i>Monte Cervantes</i> . Echipajul lui <i>Krasin</i> despre naufragații „ <i>Italiei</i> ”	118

Pe <i>Monte Cervantes</i> , îngrijorare și petrecere.....	128
Din nou alarmă. Chemat, vasul <i>Resolute</i> își anunță sosirea și nu vine	132
O nouă spărtură la <i>Monte Cervantes</i> – Din nou S.O.S. către <i>Resolute</i>	136
Limpezire și pregătiri de întoarcere. Vizite de adio ghețarilor și munților.....	142
Întoarcere cu emoții – din nou alarmă.....	151
Insula urșilor. Întâlnit în larg, <i>Seefalke</i> intră în escortă. Furtună. Iarăși Continentul	156
<i>Hammerfest</i> . O excursie pe insula <i>Kvalö</i>	160
<i>Krasin</i> ne părăsește. Altă coastă norvegiană. Insulele <i>Lofoten</i> . Din nou apă în vapor, dar am ajuns la Hamburg....	165
Romulus Cioflec în timp și în spațiu	171
<i>Sub soarele polar</i> – o scriere singulară în literatura română, de Luminița Cornea.....	180

Îmbarcarea – Pe Elba spre larg

Două veri de-a rândul mă zbatusem zadarnic să cuceresc două locuri pe vaporul de o singură clasă al lui *Hamburg Südamerikanische Damfschiffahrts-Gesellschaft*, care face voiajul de turism în regiunile arctice. În timp ce pe vasele de lux ale unei alte companii germane (*Hamburg-Amerika-Linie*) mi se oferea bilet chiar în ajunul plecării, în schimb pentru croazierele lui *Hamburg Süd*, accesibile și pungilor mai modeste, soseam mereu prea târziu. Deși întâia oară mă pornisem cu o lună înainte, iar pe urmă chiar cu două luni...

Pentru a treia oară, urmând sfatul unui reprezentant al companiei germane de a-mi arvuni locul cu cinci luni înainte, m-am grăbit și l-am arvunit cu șapte luni înainte. De astă dată îmi cunoșteam numărul cabinei încă de la Anul Nou, când nici trei luni nu trecuseră din noaptea lungă a *Spitzberg*-ului...

*

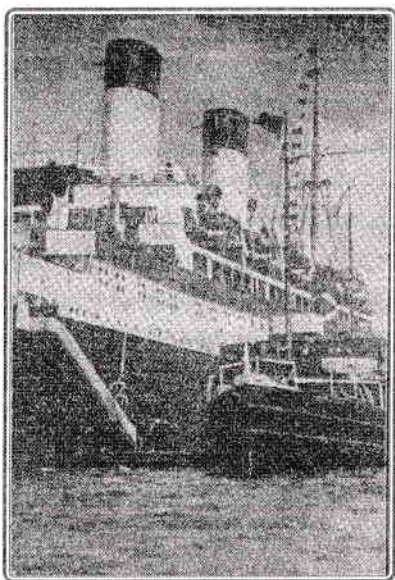
* *

Sosit la 15 iulie, cu două zile înainte de îmbarcarea în marele port de la gura Elbei, orașul – pe care de altfel îl cunoșteam – nu mă mai interesează: îmi pare, cu dispoziția de acum, asemenea oricărui oraș cu exhibiții de vitrine, cu forfotă, claxoane și miros de benzină... Față de mirajul plutirii de-a lungul horbotei de fiorduri norvegiene și apoi prin împărăția gheturilor și a morții, Hamburgul nu-mi oferă nici un interes și nici n-a colaborat cu ceva la impresiile de

vacanță ori la satisfacerea unor trebuințe acceptabile (decât doar cu o pereche de pingele la bocancii mei de turism greu încercați pe Jungfrau).

Cât mai repede pe apă!

Prospectul prescrie îmbarcarea între orele 2 și 4, cu ridicarea ancorei la 4.

Hamburg: îmbarcarea

La trei fără un sfert, când sosesc la puntea de îmbarcare (St. Pauli Landungsbrücken), două vapoare făcuseră câte trei transporturi de pasageri la *Monte Cervantes*, care așteaptă în largul Elbei, înfipt uriaș între bărcile și vapoarele ce furnică în juru-i. Ridicându-se neclintită în asfaltul de plumb al Elbei și în atmosfera de praf și de fum a portului agitat, a docurilor și magaziiilor sumbre gemânde de vacarmul aspru al muncii și circulației, nava noastră cată numai depărtările și așteaptă semnalul...

Pe toate punțile furnicar de oameni în neastâmpărul instalării, al cunoștinței cu o lume de lucruri și preocupări noi, iar pe puntea de promenadă oaspeții pasageri ai transatlanticului – mulți ageamii – stau ciorchină, cu ochii la *fallreep-uri*, pe unde îmbarcarea continuă acompaniată de marșuri și arii ale orchestrei la sosirea fiecărei noi „încărcături”. Unii așteaptă să le sosească vreun cunoscut, alții, simplu, vor să vadă cu ce tipuri și cu ce existențe are să se împlinească viața lui *Monte Cervantes* pentru cele câteva săptămâni de voiaj. Spre pupa, o macara ridică mereu într-o plasă sutele de geamantane și cufere cărate mereu de o șalupă.

Când am ajuns și eu sus la capătul scării de îmbarcare, un steward m-a condus la cabina mea, 395, de pe *E-Deck*. E cunoștința mea veche, chiar acolo unde o știam din plan, la babord, cam pe la mijlocul vasului și aproape așa cum o știam, și unde șase luni de zile, printre grijile mele de departe, o căutasem cu închipuirea și o folosisem, ascultând vuietul apei prin ferestruică, regretând că nu e la tribord și că de aici nu vom putea urmări coasta norvegiană decât la înapoiere. Bagajele mai mari, pe care le-am lăsat – cu numărul cabinei și numele proprietarului, pe ele – în mâna unui hamal încă la coborârea din taxi, le voi primi abia după trei ore la *Cuxhaven*, micul port de la vărsarea Elbei. Deocamdată, în contrast cu... reminiscențele închipuitei mele călătorii, cabina cu cele patru paturi ale ei, ireproșabil albe, e goală ca a nimănui, doar cu cele patru cingători de salvare atașate pachet în tavan, cu două cuie de atârnat în ușă, iar deasupra o tăbliță care ne distribuie la șalupa N 11 C în caz de naufragiu.

Ies pe puntea de promenadă, aglomerată, gemând de zvonul atâtor graiuri și de forfotă: lume ce discută, se informează, cunoscuți ce s-au întâlnit, necunoscuți ce își fac cunoștință ori își cer exagerat, bățoși, „pardon” („O Verzeiung!”... „Bitte

schön...”). Lume în neastâmpăr, în așteptare, trăind mai mult în viitor cu gândurile ei și devorând cu ochii prezentul. Sunt tipuri din atâtea regiuni ale Europei...

Orchestra cântă din nou: un nou transport – și curând apoi un altul. Se ridică scara de la *fall-reep*, se ridică și ancorele, se ridică apoi mâini și batiste fluturate spre apropiatul St. Pauli, pe unde trecem și de unde mulțime de cunoscuți și curioși iau în primire vasul cu mâna și batiste agitate, cu aparate fotografice mânuite ca niște mitraliere. Țăcănitul lor îl auzim fiindcă ni-l închipuim, iar lângă noi se aud aievea atâtea, răspunzând la cele de pe chei. Sirena ne-a dat senzația adevărată a plecării, cutremurând cu mugetu-i înfiorător toate cuprinsurile de fum și de pâclă, lăsate peste apele, construcțiile și vasele uriașului port.

Am plecat abia urnindu-ne din apa mereu frământată a Elbei, nu destul de adâncă pentru un transatlantic, aproape stătută și năclăită, murdară adică, până dincolo de saturație...

De pe cheiul rămas mereu în urmă, mâini și batiste se agită mereu; iar de pe punțile noastre, înțesate și înfiorate de acordurile din alămuri ale marșului, sute de brațe se apleacă peste balustrade...

Cele din urmă legături se mai păstrează prin binocluri și răzlețe fluturări, gata să se stingă. Dar curând ne iau în primire saluturi străine din balcoanele și din ferestrele caselor și vilelor Altonei. Atunci, mai de aproape și chiar de foarte departe. Din multe locuri se agită cu disperare prosoape și cearceafuri ale gospodăriilor pentru călătorii spre miazănoapte...

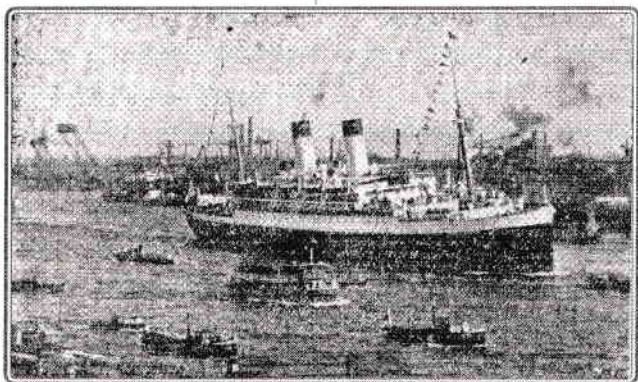
Și iată, încet-încet s-au rărit și au rămas tot mai în urmă și mai învăluite, magaziile și docurile sure-înnegrite; de acolo, prin pâcla de fum, își cascadează macaralele uriașe deasupra apei și ne petrec, cu alte prosoape ale Altonei.

Pe punți e înghesuală și zvon de stup, fiindcă toată lumea este acum pe punți. Locul geme îndeosebi pe puntea de promenadă care ocolește și închide înăuntrul ei vastele saloane de consumație de pe *B-Deck*. Prin ferestre se și văd aproape pustii locurile la cele vreo zece lungi șiruri de mese rotunde, căci „exploratorii” toți, în grupuri ori singuratici, se țin pe punțile de la proră și pupă, ori pe puntea bărcilor, cea mai de sus, de la *A-Deck*... Cabinele, și ele, trebuie să fie goale, de asemenea coridoarele și toate încăperile interioare, de unde nu se poate primi salutul viu ori mut al țărmurilor Elbei.

Am lăsat departe și *Altona*, cartierul muncitoresc al Hamburgului, cu plajele și apoi cu grădinile de pe acest mal mai ridicat al fluviului; pe urmă Blankenese, orașelul cu vile în terasă, mult cercetat de hamburghezi.

De aici Elba își duce, aproape nesimțit, apa ei mereu murdară ce ne poartă și pe noi printre maluri joase cu șesul nesfârșit, aproape la nivel cu apa, înecat în zare, populat mai mult cu pășuni, smârcuri, mori de vânt, șovar ori trestie cultivată în parcele aliniate, ca și lanurile de grâu ale Germaniei... Pescăruși, ce se țin încârduiți larg după noi, se confundă – proiectați pe luncile Elbei – cu cirezile rumegătoare albe și tărcate ce împânzesc locul. Vapoare și vase cu pânze și șleपुरi greoaie trec ori ne petrec tăind apa tot mai largă și mai puțin infectă.

Și când socotesc că de acum Elba s-a confundat cu marea, iată în preajma zării ivindu-se spre stânga *Cuxhaven*, port și oraș, acolo unde nivelul apei e aproape una cu al uscatului, la ieșirea emigranților în lumea largă... O șalupă ne-a ieșit înainte, ne acostează și, din mers, ni-i ia pe toți *Zollbeamterii* care ne cercetaseră bagajele până azi, ca să-i întoarcă la Hamburg, după ce și-au făcut slujba la noi.

Pe Elba la vale

Și ieșind în mare albastră, unde n-a mai rămas nimic din murdăria Elbei și a civilizației, năzuim cu viteză maximă spre cea mai apropiată și mai lungă noapte a voiajului nostru și spre celelalte câteva nopți tot mai scurte, până la dispariție. Dar avem și câțiva copii la bord.

Frieda și Karli, ai unui profesor, fata de zece ani și băiețelul de opt, își au și ei țelurile lor în călătorie. Îndată ce sunt siguri că am iesit în larg, ei nu se mai pot dezlipi de balustradă și cu ochii cutreieră toată stepa mișcătoare de apă în căutare de balene, de morse și de foci.

— Încă nu se arată, tată? întrebă băiețelul după ce ochii i-au obosit căutând în toate părțile.

— Ceva mai târziu! îl asigură zâmbind tatăl, care se bucură de ei și de călătorie deopotrivă...

Viața pe vapor

Pentru *Polarfahrt*-ul nostru sau călătorie spre pol, cum ne este calificată oficial întreprinderea de către biroul organizator al excursiei – *Monte Cervantes* îmbarcase 1680 pasageri, mai puțini decât în obișnuitele lui curse spre Argentina, și cam mult pentru un voiaj de turiști prin locuri necutreierate. Ne apropiem bine de 2000, dacă socotim la 300 echipajul. Mai adăugăm doi piloți norvegieni, care ne întovărășesc pentru a colabora la călăuzirea vasului prin cotiturile multe și primejdioase din fiorduri, dintre coastă și insule și prin apele din preajma *Spitzbergului* – oameni mai necesari decât echipajul obișnuit al transatlanticului.

Intrată deplin în împărăția nesfârșită a apei, plugul nostru o taie fără răgaz în două, cutremurat de trepidația neînteruptă a marelui motor nevăzut. Tot cuprinsul de senzații al viețuirii pe uscat a dispărut și trăim senzația izolării depline de lume în mijlocul masei de apă, în neîntreruptă frământare, cu spinările-i spumate alungându-se fără hodină și grăbite, în cetatea noastră plutitoare, lungă de 160 de metri, înzestrată cu tot confortul civilizației și aprovizionată cu de toate... pentru asediu lung...

Sună pentru cină; și nu face rău, căci, până una alta, ne asediază foamea. În frigurile pregătirii de plecare mulți au luat dejunul în fugă; unii poate nici nu vor fi ajuns până la el,

dar de azi cei obișnuiți cu cafea la ora patru, cu îmbarcarea de azi nu au avut chip s-o ia, iar pe vapor alimente nu se pot aduce... Nu se pot lua...

Capelmaistrul trecuse pe fiecare punte, ca să repete, din locuri potrivite, aceeași chemare de trâmbiță.

Ni se comunicase mai dinainte, printr-un „Bekantmaschung” afișat, că vom lua masa în două serii: gustarea de dimineață la ora 7 și 8, prânzul la ora 12 și 13, cafeaua la ora 15 jumătate și 16, iar cina la ora 19 și 20. După numărul ticketului primit, fac parte din prima serie a sufrageriei dinainte (spre proră). Căci sunt două, cuprinzând întreg *Deck*-ul, cu bucătăria între ele.

Locurile se umplu repede. Cu „Tischkarte” în mână mi-am găsit scaunul și studiez menu-ul, tipărit în mica „tipografie” a vaporului pe o carte poștală, care se poate lua și trimite în lume, după ce ți-ai însușit conținutul menu-ului și ai lipit pe ea o marcă de 20 de oere norvegiene. Mă așez și-mi studiez tovarășii de călătorie, emuli în năzuințe gastronomice, sortiți vecinătății mele în cele aproape trei săptămâni de drum.

Dar stewarzii de serviciu la sufragerie stau de-acum înșiruiți unul după altul la coridorul de intrare spre bucătărie, care cum a ajuns. Dar nu stau multă vreme, căci la semnalul unei răsunătoare lovitură într-o tingire, lanțul de nemți în alb prinde să se scurteze și să se mistuie în adăpostul coridorului. *Oberstewardul*, cu privirea vie de atenție și inteligență, după ce constată că nici un loc gol n-a rămas la mese și nici o plângere nu se ivește pentru locuri, urmărește din ochi ca un dirijor de orchestră mișcările și situația de la cele mai îndepărtate mese: dacă a sosit pretutindeni friptura, salata de cartofi, cârnații, brânza, untul, ceaiul...

Ne convingem curând că totul este la discreție și că orice se poate repeta, dacă a ajuns să dispară de pe masă. În

ce privește ceaiul, toți „exploratorii” serioși îl lasă de astă dată neatins, în schimb, și plătind extra, cer o sticlă de vin în colaborare, ori vreun „grosses” ori „kleines helles” din berea nemțească excelentă și ieftină. Așa încât, dacă e să-i judecăm după această întâie manifestare, putem spune că sunt „serioși” aproape toți pasagerii de pe *Monte Cervantes*. Căci în asemenea clipe solemne de înfrățire cu marea și de fraternizare cu oameni până aci necunoscuți și străini, se cade să se ridice pahare cu conținut mai îmbietor:

— Prosit!

— Zum Wohl!

Cam așa se aude pretutindeni, la stânga, la dreapta și îndărăt, înainte, și tot atunci mesenii își fac cunoștință. E în adevăr la neîndemână să ciocnești cu cineva și să nu stii cine e...

Berea blondă se prezintă cu pahare ridicate și la masa noastră, încadrați cum ne găsim între o jumătate duzină de preoți catolici – oameni de viață ca în genere toți slujitorii altarului – și trei dăscălițe de la Colonia. Chiar citești în unele priviri că o asemenea bere bine ar fi să fie la discreție ca pâinea și untul, ca mierea și magiunul, ca brânza și friptura și cârnații. Este destul de ieftină și se aude că s-a îmbarcat și ea în cantitate suficientă. Deocamdată, pentru început, ea se bucură de mare favoare, și cu tot zgomotul primei mese animate, se aude în încăperea vecină a distribuției, rostogolirea sonoră a butoaielor golite și înlocuirea lor prin rostogolire înfundată, promițătoare. Când însă părăsim sufrageria de la *C-Deck*, punțile nu mai sunt așa aglomerate, deși soarele nu s-a coborât sub linia apei și chiar se întrevede printre nori...

În schimb, saloanele amândouă, pe care le încinge de jur împrejur puntea de promenadă a *B-Deck*-ului și care ocupă aproape toată suprafața vasului deasupra *Deck*-ului

cu sufrageriile, sunt aproape pline, ocupate de public, care consumă ori bate cărțile. (Vaporul are și din acestea mii de „tomuri” de vânzare.) Căci are și o frumoasă bibliotecă din celelalte.

Până aici, constat că am putea, fără mare greutate, distinge trei categorii între pasagerii de pe *Monte Cervantes*: una a acelor care joacă table, cărți, șah sau domino, altă categorie care flirtează, și a treia care, în sfârșit, călătorește. Cei din categoria flirtanților ar mai putea fi abătuți de la îndeletnicirea lor, când li se oferă spre admirație vreo priveliște a naturii. Cei din prima categorie însă n-ar putea fi urniți de la locurile lor decât în caz de naufragiu. Pe ei, semnalele din trâmbiță care anunță comunicări de interes general, nu-i urnesc din loc decât în rare exemplare, iar ariile orchestrei nu-i deranjează... Totuși, tocmai de aceea, la ei, adică la cei cu pockerul și cu flirtul, vezi mai adesea, pe caschetele domnilor ori pe frunțile doamnelor legate cordelele ca niște diademe cu numele lui *Monte Cervantes*, simbolizând voiajul polar cel mai în febră...

Pe la ora 9, noaptea grea fără lună începe să se lase sub cerul căptușit, pe întinsul tot mai nepătruns al apelor și nici o balenă ori focă până acum nu au descoperit nici Frieda, nici Karli. Rar o stea răzbate tainic, pe scurtă vreme, și rare lumini clipesc din îndepărtatul afund de răsărit, de către *Helgoland* sau de pe insulele *Schleswig*-ului, probabil de la niște vase de pescari. Prin această noapte ne tăiem drum cu luminile aprinse la catarge, cu lumina revărsându-se din holuri și de pe punți, cu vuiet de ape nevăzute decât în apropiere, unde se ridică și-și oferă în lumină spuma...

O jumătate din orchestră concertează acum în salonul cel mare, iar membrii celeilalte jumătăți au intrat la munci grele. Ei execută, aproape fără întreruperi, în sufrageria dinapoi, bâțâite arii pentru viguroase dansuri moderne, cărora le este

rezervat un petic parchetat din mijlocul sălii. În jurul acestui petec de parchet mesele sufrageriei sunt toate ocupate, garnisite cu privirile celor care beau ori fumează.

După cum s-a recomandat în prospect, lumea și aici, adică la dans, și sus în saloane, nu-și impune nici o ținută în îmbrăcăminte; se întâlnește costumul de bord, chiar cu pantaloni și ghete de turism luate pentru debarcările în fiorduri ori pe ghețuri și zăpezi, alături de rare haine negre.

Pe punți adastă ori le măsoară de-a lungul, singurateci ori în grupuri, pasionații spectatori ai mării ori închinătorii neșovăitori ai flirtului. Un vânt de miazănoapte mână spre noi valurile în turme nesfârșite rostogolindu-le cu spinările lucii de spumă în lumina de sub prora unde se și rup în două. Aud din nou în urma mea germana cu accentul și pronunția frecventă la popoarele Orientului, care prea rar rostesc corect pe *ich*, *ö* sau *ü*, și vorbesc după carte... E chinezul, singurul chinez între pasageri, a cărui existență pe bord a fost repede înregistrată de companionii lui albi. Ca unul dintre puținii asiatici la bord se bucură din primul moment de o trecere specială la sexul slab sau mai bine zis la partea mai slabă dintre reprezentantele sexului frumos. Nu fără mândrie trece alături de el pe punte, chiar și acum când publicul s-a mai rărit, blonda Else, funcționară la o mare întreprindere industrială dintr-un oraș de pe Rin. Companionul nostru galben, singurul chinez de pe bord și nu așa urât ca cel mai urât chinez, poartă cu el pe punți, fără să-și dea îndestul seama, aureola de martiragiu și glorie a Chinei naționaliste, care a fugărit și snopit în bătai pe Ciang-So-Lin, generalul condotier al Marilor Puteri.